

Лук'янихіна О.А.

к.е.н., доцент,

завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін,

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ,

м. Суми, Україна

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ ЯК АСОЦІАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЯВИЩА НА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ УКРАЇНИ

Боротьба з корупцією (складним багатовекторним явищем, що пронизує майже усі сфери суспільного життя) є одним із пріоритетів розвитку нашої держави. В Україні система законодавчого забезпечення протидії корупції почала розвиватися з 1995 року. За останні роки під впливом Європейських і міжнародних інституцій, інтеграційних процесів, імплементації міжнародних стандартів в українське законодавство в Україні зроблені певні кроки щодо удосконалення організаційно-правового механізму запобігання корупції і формування антикорупційної інфраструктури. Між тим, їх функціонування не дозволило значно знизити рівень корупції, що перешкоджає інтеграції України як у європейській, так і у міжнародний простір. Реалізація норм законодавства щодо «антикорупцізації» відносин в українському суспільстві потребує додаткових кроків у напрямку досягнення мети. Загалом корупція є сучасною проблемою і сприймається саме як деструктивний процес, котрий розбещує людей, руйнує і змінює відносини між ними, замінює законні способи і механізми розв'язання питань нелегальними «схемами», що в результаті шкодить усій економічній системі і суспільному розвитку.

Дослідження проблеми корупції лежить у площині економічних, юридичних, соціальних, психологічних і моральних аспектів цього явища. Науковці різних предметних галузей (Акімов О.О., Білінська Л.В., Дралюк І.М., Мазур І., Невмержицький Є.В., Румянцев Ю.В. та інші) досліджують причини, наслідки і способи запобігання і ліквідації проявів корупції у суспільному

житті. Міждисциплінарний характер цього явища спонукає на пошук причин, а значить, і негативних наслідків на різних рівнях суспільних відносин між суб'єктами різних галузей. Юридичне визначення корупції дано у Законі України «Про запобігання корупції» [1].

Зважаючи на багатоаспектність цього явища як з причин виникнення, так і наслідків, першопричиною корупції все-таки є його економічна сутність, що реалізується в отриманні неправомірної вигоди за певні дії (або бездіяльність), рішення, тощо. Фактично відбувається обмін між зацікавленими особами, але при цьому вигоду отримує не держава, а приватна особа або група осіб (олігархи, тіньові структури). Важливо, що при цьому нехтуються інтереси окремих громадян, суспільства в цілому, держави як гаранта прав і свобод. Небезпека таких дій спричиняє ризики втрат як для однієї особи, так і для соціуму – сім'ї, підприємства (організації), регіону, країни. Поєднуючись, ці негативні впливи можуть загрожувати існуванню соціально-економічної системи (зниженням конкурентності, збільшенням відсотку тіньової економіки, тощо), суспільним відносинам, демократії, тому що поступово пронизують усі сфери життя і заміщують законні способи досягнення цілей у системі на організовано злочинні, зрощуються з державною структурою управління, сприяють її уразливості. Логічним продовженням таких процесів є руйнація економіки через збільшення витрат на обслуговування корупційної складової (якщо іноземці все-таки вважають можливим брати участь у таких взаємовідносинах з державними органами влади заради можливості ведення бізнесу), збільшення ризиків втрат (рейдерство, зміни у законодавстві, політичні причини, тощо), непривабливість країни для інвестування і реалізації національних та бізнес-проектів.

Економічні наслідки корупції у будь-якій країні полягають у щорічних втратах, що могли бути спрямовані на розвиток, зокрема освіти, медицини та загалом соціального забезпечення населення. Створюючи «паралельну реальність» (тіньову економіку), корупція руйнує легальні ринки та перешкоджає якісним соціально-економічним змінам. Отже, в

макроекономічному плані корупція призводить до економічного дисбалансу в економіках різних країн, і як результат, є перепорою їх інтеграції і паритетної взаємодії. У зв'язку з цим кожна країна намагається забезпечити свою систему від негативного впливу і розповсюдження корупції правовими, організаційними, етичними й економічними методами. Створення механізму запобігання корупції в Україні пов'язано не тільки з усвідомленням наявності цієї проблеми, а й необхідністю підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені – як політичній, так й економічній, збільшення спроможності інтеграції у Європейський економічний простір. Міжнародні організації регулярно досліджують, порівнюють наявність і масштаби прояву корупції у країнах світу, реальні кроки, що здійснюються урядами цих країн для її зменшення. Так, у світовому Індексі сприйняття корупції за 2016 рік Україна отримала 29 балів зі 100 можливих, як і Казахстан, Росія, Непал та Іран [3], що свідчить про доволі високий рівень корупції в країні у порівнянні з іншими (0 – найвищий рівень корупції, 100 – взагалі немає). У всесвітньому рейтингу CPI за 2016 рік Україна посідала 131 місце зі 176 країн., у 2017 році це 30 балів і 130-те місце [4]. Для порівняння: у 2013 році це було 25 балів і 144 місце [4]. Чим же шкодить корупція країнам? Як вважають науковці [2-6], перерозподілом багатства до окремих груп людей, зниженням продуктивності використання ресурсів, перешкоджанням економічному зростанню шляхом відлучення ресурсів від рентабельних напрямків, витісненням правових, етичних норм, заміною їх корумпованими.

Прояви корупції (одержання неправомірної вигоди за вигреш у тендері, за виділення ділянки у санітарній зоні водойми, за отримання позитивної оцінки при державній атестації випускників і т. ін.) мають негативні суспільні наслідки, що призводять, зокрема до таких наслідків: погіршення якості життя через низькоякісні продукти, котрі постачаються до освітніх чи медичних закладів за завищеними цінами; зниження конкуренції між виробниками, що гальмує процеси оновлення як на мікро-, так і на макрорівні, антимотивує підприємства щодо удосконалення продукції, технології, виробництва, що в

цілому негативно впливає на розвиток ринкових відносин, принципів доброчесної бізнес-конкуренції; зниження якості знань випускників освітніх закладів, а в результаті – їх професійної компетентності та конкурентоспроможності на ринку праці; нехтування права на безпечне навколишнє природне середовище і права доступу до користування природними ресурсами тощо.

Зважаючи на викладене вище, можна констатувати, що корупція це комплексне і небезпечне явище, що має негативні прояви в усіх сферах суспільного життя, і боротися з ним потрібно системно, починаючи з виховання системи цінностей особистості і формуванням усвідомлення недопустимості отримання вигоди у такий спосіб. З іншого боку, – у країні повинен ефективно працювати організаційно-правовий механізм недопущення таких проявів, бути створено економічне підґрунтя для відсутності зацікавленості отримувати неправомірну вигоду державними службовцями та посадовими особами.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056.
2. Френсіс Фукуяма. Що таке корупція і як з нею боротися// Економічна правда. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2016/06/9/595365/>.
- 3.Індекс корупції CPI-2016. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-korupsiyi-cpi-2016/>
4. Індекс корупції CPI-2017. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-korupsiyi-cpi-2017/>
5. Індекс корупції CPI-2013. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-korupsiyi-cpi-2013/>
6. Вплив корупції на економічне зростання: аналітична довідка /Віктор Мазярчук та Іванна Федько за сприяння– [Електронний ресурс]. – режим доступу:<https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/11/2016-10-07-Anticorruption>